

Projekts Nr.4

VIDES DAUDZVEIDĪBA UN ILGTSPĒJĪGA PĀRVALDĪBA

**Vides un ilgtspējīgas attīstības pārvaldības grupa
Vides zinātnes nodaļa, ĢZZF,
Latvijas Universitāte**

13.06.2018.

PROJEKTA DARBA KOMANDA UN REZULTĀTI

PROJEKTA KOMANDA: LU ĢZZF Vides zinātnes nod.

Starpdisciplināri specializētu pētnieku (ar dažādu zinātnisko kvalifikāciju un praksi)
multidisciplināra komanda:

Pētnieki	Tēmas
1. Raimonds Ernšteins Prof., Dr.habil.paed.	Integratīvā starpnozaru tematiskā pārvaldība : vides pārvaldība un komunikācija, piekrastes integrēta pārvaldība, integratīvās pārvaldības metodoloģijas attīstība
2. Ivars Kudreņickis Asoc.prof., Dr.ing.	Integratīvā starpnozaru tematiskā pārvaldība - enerģētika / atjaunojamo resursu pārvaldība, klimata pārmaiņu pārvaldība, attīstības plānošana
3. Jānis Kauliņš, Dr.geogr.	Ilgspējīgas un integratīvās pieejas, attīstības plānošana, indikatoru sistēmas
4. Ilga Zīlniece, Dr.chem.	Integratīvā starpnozaru tematiskā pārvaldība – piekrastes/pašvaldības pārvaldība
5. Jānis Brizga, Dr.geogr.	Ilgspējīgas patēriņš, videi draudzīga rīcība/mājsaimniecības, oglekļa pēda
Doktoranti/maģistri:	
6. Anita Lontone-Ieviņa, Mag.vidzin.	Integratīvā starpnozaru pārvaldība - pašvaldību/piekrastes/ainavu pārvaldība
7. Erika Lagzdiņa, Mag.vidzin.	Integratīvā starpnozaru pārvaldība – pašvaldību/vides komunikācijas pārvaldība
8. Sintija Graudiņa, Mag.vidzin.	Videi draudzīga rīcība un instrumenti
9. Kristīne Gaugere, Mag.Sc.Pol.	Iedzīvotāju/mājsaimniecību videi draudzīga rīcība
10. Uģis Rusmanis, Mag.vidzin.	Videi draudzīga rīcība, attīstības/vides pārvaldība
11. Krista Ošniece, Mag.dabas zin.	Vides komunikācijas pārvaldība

Rezultatīvais rādītājs	Rezultāti								
	plānots	sasniegts							
	2014.– 2017. g.	2014. g.		gads					
		kopā	t. sk. iepriek sākts	2015. 2.posms	2016. 3.posms	2017. 4.posms	2018.* plānotais	2019.* plānotais	KOPĀ
Zinātniskie rezultatīvie rādītāji									
1. Zinātnisko publikāciju skaits:									
oriģinālo zinātnisko rakstu (SCOPUS, Web of Science) skaits	12	-	-	-	2	9	5	2	18
Oriģinālo zinātnisko rakstu citās nozīmīgās datubāzēs (EBSCO, ProQuest, Tylor&Francis, Science Direct u.c.) iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos skaits	6	1	-	1	-	3	1	2	8
recenzētu zinātnisku monogrāfiju skaits	1	-	-	-	-	-	1 (+1)		1 (+1)
2. Programmas ietvaros aizstāvēto darbu skaits:									
promocijas darbu skaits	3	1		-	-	-	1	2	4
maģistra darbu skaits	9	-		-	6	4			10
3. Citi zinātniskie rezultāti:									
Raksti un ziņojumi	0			8	16	15	3		42
Aptauju datu masīvi	1	-		-	-	3	-		3
Zinātnisko konferenču referāti	44	1		19	21	16	3		60
Rīkotā starptautiska konference	1					1			1
Analītiskie pārskati	26	4		6	10	8	1		29
4. EK ietvarprogrammai Apvārsnis 2020 iesniegto projektu skaits	0	2			1				3
5.Citi starptautiski sadarbības projekti, kā INTERREG EUROPE u.c.	0	2		0	2	2	1		7

Programmas popularizēšanas rezultātīvie rādītāji

1. Programmas gaitas un rezultātu popularizēšanas interaktīvie pasākumi, kuru mērķu grupās iekļauti arī izglītojamie, skaits:

dalība konferencēs	0	1		9	8	7	1		26
rīkoti semināri	0	-		-	6	7			13
Publiskās lekcijas/diskusijas	44	8		13	27	9			57
Mācību materiāli skolām	0	-		-	1	-			1
Projekta sadaļa programmas mājas lapā	0	-		16	17	4			37
2. Ziņojumi rīcībpolitikas veidotājiem	13	6		11	7	2			26

VPP SUSTINNO: HORIZONTĀLIE UZDEVUMI

- Attīstīt starpdisciplināras zinātnieku grupas ----- izveidota/strādā starpdisciplinārā pieredzē balstīta **multidisciplināra grupa, veidojot/atjaunojot sadarbību** ar atbilstošām ārvalstu/starptautiskām organizācijām/grupām (skatīt nodevumu sarakstu par starptautisko projektu pieteikumu izstrādi u.c.);
- Attīstīt zinātnisko grupu **sadarbību ar atbilstošo nozaru partneriem** nozares kapacitātes veidošanai, sagatavojot nepieciešamos speciālistus un veicot atbilstīgus zinātniskos pētījumus ----- notiek **sadarbība un projekta partneru iesaiste arī studiju procesā (lektori, semināri, lauka studijas) un pētījumu un projektu plānošanā**, īpaši aktīvi ar pašvaldības profesionālajām un sabiedriskajām mērķgrupām, t.sk. uzsākot realizēt VPP projekta laikā izstrādātā un ES fondu piešķirtā jauna projekta izpildi – uzsākts Baltijas jūras reģiona Interreg projekts “VillageWater” sadarbībā ar Salacgrīvas novadu;
- Iesaistīties izglītības procesā un **nodrošināt prakses un darba iespējas studentiem** un izglītības atbilstību darba tirgus prasībām ----- attīstot esoso maģistratūras programmu “Vides zinātne” ar starpdisciplināru **vides pārvaldības studiju moduli** un iesaistot studentus VPP projektā, t.sk. izstrādājot savus maģistra darbus un doktoru darbus, bet veikta arī strādājošo speciālistu uzaicināšana un iesaiste maģistra studijām;
- Iesaistīties starptautiskos pētniecības un sadarbības projektu konsorcijs, veidot sadarbības projektus “Apvārsnis 2020” ietvaros – **līdzdalība gan A2020 konsorcijs, gan sadarbība COST, ERASMUS, ES POST-DOC, Igaunijas – Latvijas, arī Interreg pārrobežu sadarbības programmās: TRĪS projekti apstiprināti un jau uzsākti**;
- Sagatavoti **sadarbības līgumi** un izstrādātas **lauka studijas** starp Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāti un Stokholmas Universitātes Ģeogrāfijas fakultāti (Zviedrija) un Jokohamas Universitāti Vides studiju programmu (Japāna).

Pētījuma rezultātu izplatīšanas un popularizēšanas aktivitātes

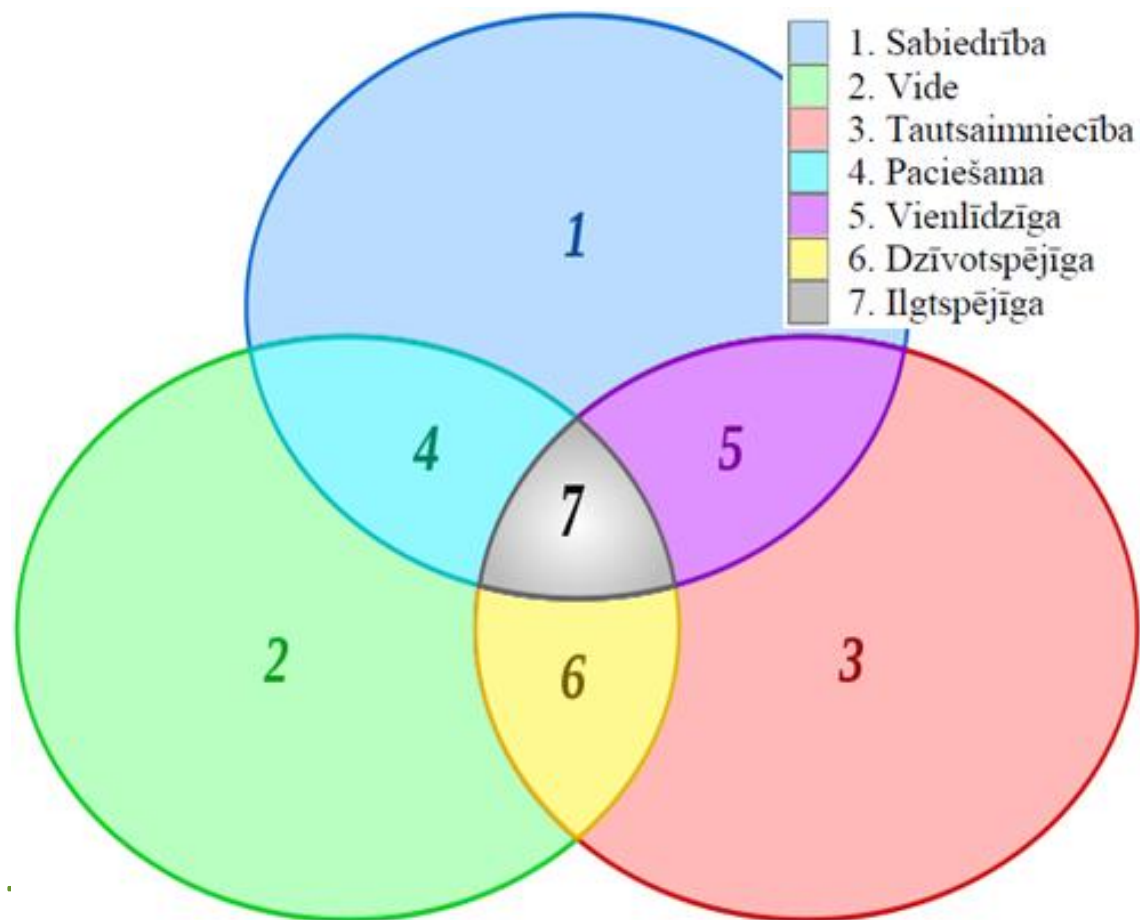
Savstarpēji papildinoši komunikācijas instrumenti – informēšana, apmācība/izglītošana, iesaistīšana/dalība, vides/ilgtspējīgas rīcības veicināšana, kā arī sāktas/atjaunotas sadarbības aktivitātes ar galvenajām mērķa grupām:

- **LU ikgadējā Zinātniskā konference;** ikgadēja sekcija
- Dalība **starptautiskās konferencēs, referāti** un publicētas **tēzes** konferenču krājumos;
- Darbs pie starptautiska pētniecības tīkla attīstības **UNESCO Katedras Ilgtspējīgas piekrastes attīstības** ietvaros;
- Pētījumu rezultāti iestrādāti **maģistra un doktora studiju programmās**, kā arī Vides zinātnes **bakalaura studiju** lekcijuursos, vadīti desmit maģistra darbi un pieci doktora darbi;
- Novadītas **publiskās lekcijas un diskusijas** dažādām sabiedrības interešu grupām, t.sk. tieši projekta pilotteritorijās;
- Rīkotas vides pārvaldības **sekcijas starptautiskās konferencēs Latvijā** un lauka studiju, ekspertu un apmācību **semināri** dažādām mērķauditorijām projekta pilotteritorijās;
- Informācijas izplatīšana projekta komandas izbraukumu laikā uz **sanāksmēm un lauka darbiem** projekta pilotteritorijās un tiekoties ar dažādām mērķa grupām;
- Informācija par projekta aktualitātēm aktīvi ievietota **programmas mājaslapā**

PROJEKTA PĒTNIECISKĀS NOSTĀDNES:

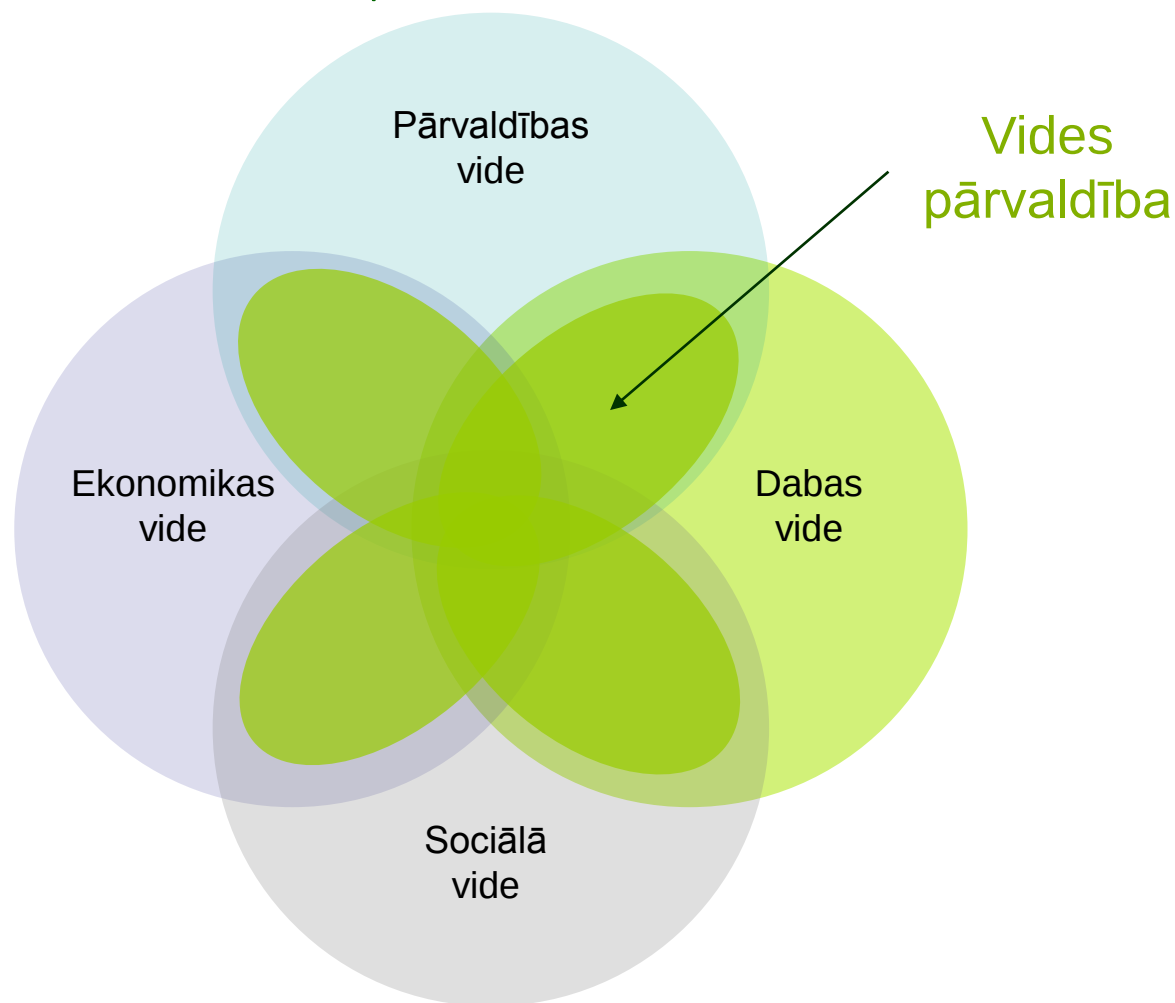
- konceptuālie kopmodeļi**
- vērtību-rīcību-slodžu kopietvars**

Ilgtspējīga attīstība: teorētiskais konceptuālais trīs dimensiju modelis

Ilgtspējīgas attīstības
trīs pamatdimensijas ·
ekonomiskā, sociālā un
dabas vide

Ilgtspējīga attīstība – četru dimensiju pieeja: Vides pārvaldības konceptuālais modelis

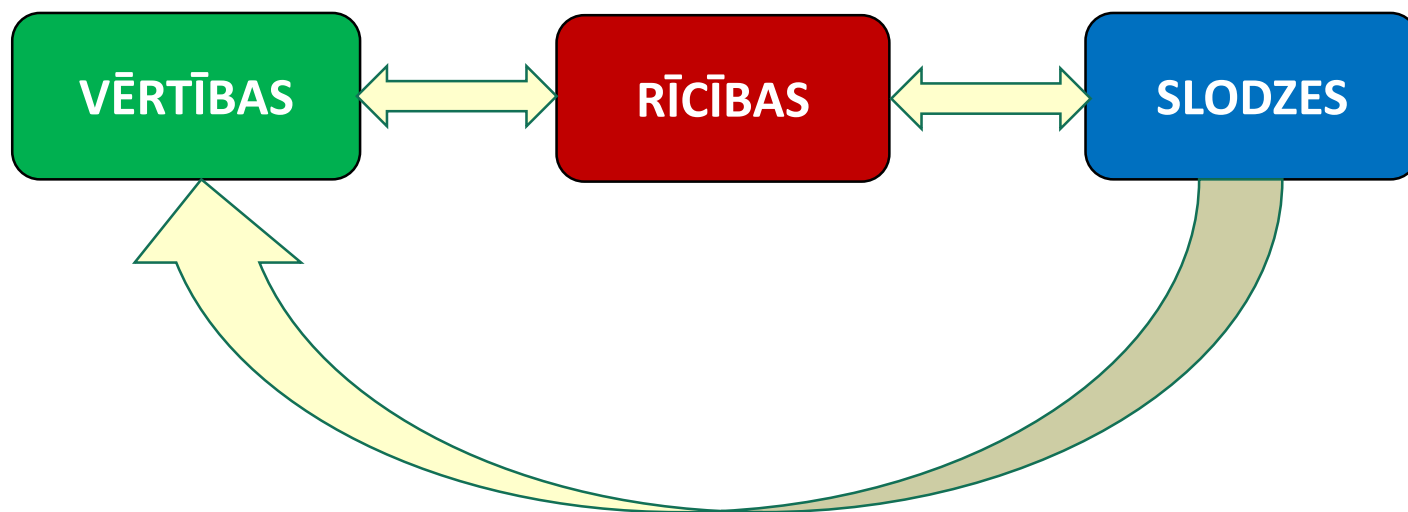
Projekta Nr.4 darba MĒRĶIS

- Pētīt kompleksu socio-ekoloģisko sistēmu (SES) vides un ilgtspējīgas attīstības pārvaldību Latvijā, novērtējot sabiedrības vērtību-rīcību-slodžu izmaiņu parametrus un faktorus vides saglabāšanas un ilgtspējīgas izmantošanas, un sabiedrības daudzdimensionālās tematiskās un vispārīgās attīstības pārvaldības satura un procesu ietekmju ietvarā, sākot no vietējās pārvaldības.

VPP SUSTINNO: PROJEKTA NR.4. PAMATA UZSTĀDĪJUMS

Lai nodrošinātu SUSTINNO pētījuma par ilgtspējīgas attīstības pārvaldību Latvijā

- multidisciplināru izstrādi, un,
- ievērojot Ministru kabineta 2014. gada 7. oktobra rīkojumu Nr.559
- uzstādījumu 3.3.7. «**sabiedrības vērtību, rīcību un apkārtējās vides slodžu mijiedarbības analīze**»,
- projektam Nr.4 tiek formulēti **trīs savstarpēji papildinoši pētījumu uzdevumi**

PROJEKTA UZDEVUMI

1. Ilgospējīga **vērtību-rīcību-slodžu** pārvaldība: **vides rīcības attīstība**.

Attīstīt metodoloģiju un izzināt dažādu Latvijas sabiedrības grupu **vides vērtības, rīcības un to slodzes** vidē, un ietekmi uz ilgtspējīgas attīstības sociāli-ekonomisko pamatnosacījumu attīstību, lai izstrādātu modeļus un **rekomendācijas** sabiedrības **ilgtspējības rīcību** attīstības iespējām Latvijā no individuālā/mājsaimniecību un vietējo kopienu/novadu pārvaldes līmeņa uz valsts līmeni;

2. Attīstības pārvaldības un **vides** pārvaldības integrācija: **plānošana un indikatoru sistēmas**.

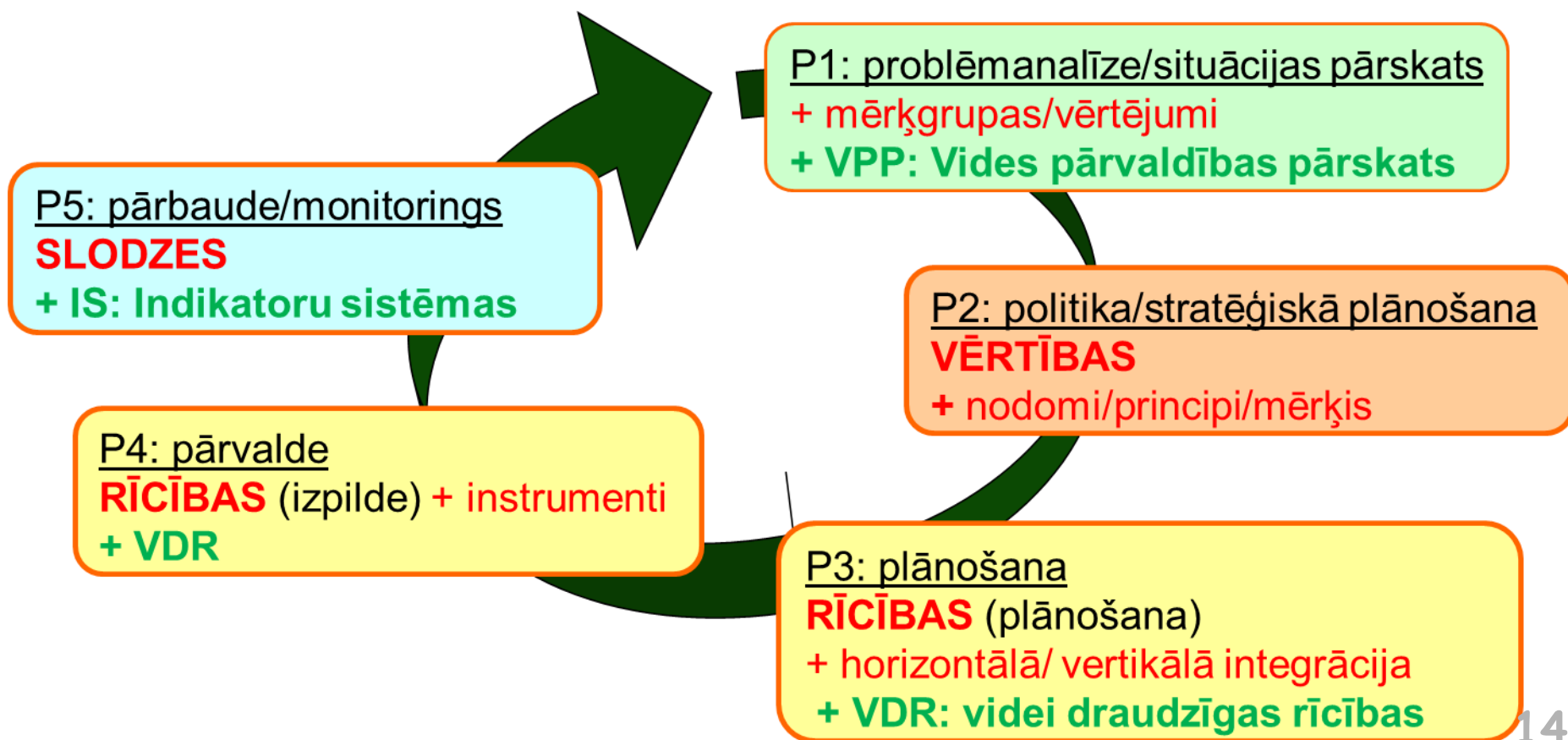
Attīstīt integratīvā novērtējuma un **integratīvā** ilgtspējības novērtējuma **metodoloģiju** projekta plānoto disciplināro un integratīvo ilgtspējīgas attīstības pārvaldības pētījumu nodrošināšanai Latvijā, un pētīt sabiedrības ilgtspējīgas attīstības pārvaldības procesus (t.sk. īpaši **plānošanas procesus**) un to **uzraudzības indikatorus vietējā** pārvaldības līmenī, un to vertikālās projekcijas/izstrādes, lai izstrādātu vides un sabiedrības mijiedarbību sistēmas pārvaldības modeļus (un scenārijus), kā arī **rīcībpolitiku** vadlīnijas zinātniski pamatotai attīstības plānošanai un pārvaldei izvēlētajās **modeļteritorijās** un valstī kopumā, iespējami sekmējot izstrādāto projekta **rezultātu aprobāciju**.

3. Vietējās **modeļteritorijas** un **multi-tematiskie** pārvaldības pētījumi: **piekrastes, klimata pārmaiņu, vides komunikācijas pārvaldība**.

Izvēlētās konkrētās modeļteritorijās izpētīt ilgtspējīgas attīstības dimensiju mijsakarību struktūru un procesus daudznozaru tematiskās attīstības situāciju kontekstā (t.sk. **iepriekšējo uzdevumu un to mijiedarbību integrācijas** izpildes skatījumā), veicot **sadarbības pētījumu** pieejā balstītus integrētos situācijas analīzes pētījumus, iekļaujot galvenās **mērķgrupas** dažādos Latvijas novados.

VPP SUSTINNO: PROJEKTA NR.4. PAMATA UZSTĀDĪJUMS - II

Pārvaldības cikla pieeja (5P), identificējot **vērtību, rīcību un slodžu** komponentes un to mīļšakarību cikla posmu pēctecīgā izziņā un kopējā pārvaldībā:

**PĒTIJUMU ATTĪSTĪBAS PLĀNOJUMS UN
IZPILDE:
ANOTĀCIJAS UN INOVĀCIJAS**

Anotācijas: ievads un ietvars

- Viens no lielākajiem izaicinājumiem sabiedrības **videi draudzīgas rīcības** (VDR) pārvaldībā t. sk. tieši praktiski vietējā pārvaldes līmenī un mājsaimniecībās, ir atrast **optimālākās pieejas un instrumentus, kā veicināt pozitīvas pārmaiņas** indivīdu un mājsaimniecību ikdienas rīcībā, ļaujot cilvēkiem pašiem pārvarēt videi draudzīgas rīcības barjeras un tā padarot cilvēku ikdienu videi draudzīgāku un ilgtspējīgāku.
- Lai gan starptautiskās un arī nacionālās aptaujās daudzi **respondenti apgalvo, ka nākotnē būtu gatavi samazināt savu patēriņu**, mazāk izmantot privāto autotransportu vai vairāk uzzināt par ilgtspējīgu dzīvesveidu un to uzsākt, **pētniekiem un plānotājiem nav pārliecības par to**, ka:
 - cilvēki bez sistēmiska un komplementāra instrumentu atbalsta visos pārvaldes līmeņos, sektoros un procesos,
 - un bez visu galveno mērķgrupu sadarbības,
 - tiešām spēs patstāvīgi, kaut komunikatīvi un citādi stimulēti, izklūt no ierastās rutīnas un savas labās vēlmes pārvērst rīcībā.
- Diemžēl, arī **vietējās vides pārvaldības (VP) attīstība** nav šobrīd vēl uzskatāma nedz par sakārtotu, nedz prioritāru vietējās attīstības virzienu un arī **attīstības potenciālu – kopumā nenotiek** nedz sekmīga **VP nozariskā attīstība**, nedz pietiekami efektīva **VP integrācija** kopējā attīstības pārvaldībā (AP) un visos citos nozaru un tematiskajos plānošanas procesos un dokumentos, kā arī **VP praktiskajā ieviešanā**, panākot VDR visos pārvaldības segmentos, mērķgrupu darbībā.

Anotācijas: ievads un ietvars

- Atbilstoši būtiski būtu izzināt, novērtēt un saistībā ar videi draudzīgu rīcību tālāk attīstīt sabiedrības **vērtību izpratni** un orientāciju, **ikdienas praktisko rīcību**, uzvedību un dzīvesveidu, kā arī novērtēt sabiedrības, atsevišķu indivīdu un mājsaimniecību **ietekmi uz vidi un kopējo antropogēno slodzi**.
- Nepieciešama virzība uz sabiedrības **vērtību–rīcību–slodžu mījīšanas cikla attīstību videi draudzīgā veidā**, proti, nepieciešama virzība uz sabiedrības vides pārvaldības (VP) attīstību un galvenokārt tieši **municipālās vides pārvaldības izziņāšanu un attīstīšanu**.
- Pētījumos un rīcībpolitiku priekšlikumu izstrādāšanā pamatā ir subsidiaritātes princips, tiek likts uz **vietējo pārvaldes līmeni**, kas atrodas iedzīvotājiem un citām interešu grupām vistuvāk – uz **vietējo pašvaldību videi draudzīgas attīstības pārvaldību**.
- Atbilstoši, **sabiedrības vērtību–rīcību–slodžu (VRS) mījīšanas cikla videi draudzīgas attīstības iespējas un nosacījumi** tika projektā Nr.4. izziņāti un vērtēti sabiedrības pārvaldības procesa cikla pamata komponentu kontekstā:
 - 1- **vērtību (V)** attīstības plānošanas process, saturs un dokumenti;
 - 2- to ieviešanas process un instrumenti, **praktiskās videi draudzīgās rīcības (R)**;
 - 3- **plānošanas** dokumentu darbības un sabiedrības attīstības **slodžu (S) monitorings**;
 - 4- kā arī, **Vērtības-Rīcības-Slodzes kopumā**, saistībā ar galvenajām vietējām mērķgrupām un atsevišķi arī kvantitatīvi – mājsaimniecību skatījumā, un,
 - 5- **VP kā nozares attīstības un tās integrācijas** nodrošināšana, un **AP savstarpējā integrācijā**.

Rīcībpolitiku inovatīvie demonstrācijas piemēri pašvaldībās

Realizējot SUSTINNO projektu kā **izziņas-un-attīstības projektu**, tika izstrādātas rīcībpolitikas iniciatīvas, kuras iespēju robežās arī ir tikušas **aprobētas projekta ietvaros** un vairākas no tām arī ieviestas municipālajā praksē, proti, attiecīgās pašvaldības ir savas **Domes sēdēs apstiprinājušas** konkrētos dokumentus/instrumentus to atbilstošai realizācijai pašvaldībā.

- **1- Salacgrīvas novads.**

Tika aprobēti teritorijas attīstības plānošanas **integratīvie principi**. Izstrādāts **priekšlikums novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijai (IAS) un lielākā daļa** nostādņu tika pārņemta novada attiecīgajā un obligātajā dokumentā.

Integrativitāte attiecās uz ilgtspējības dimensiju saistību ar novada pārvaldības sektoriem un agrāk izstrādātiem plānošanas dokumentiem un, galvenais, novada 55km garās piekrastes kā iespēju teritorijas integrēšanu tautsaimniecības sektoros: transportā, tūrismā un rekreācijā u.c. Mērķu un prioritāšu identificēšanā izmantoja integratīvo problēmjomu pieeju, kad problēmas tika aplūkotas saistībā ar ilgtspējības dimensijām un citu problēmu kontekstā, nosakot tematiski līdzīgu problēmu grupas, kuras risinot tiek panākts iespējami lielāks līdzekļu izlietojuma efekts.

SALACGRĪVAS NOVADS: IAS

❖ Integrētās situāciju analīzes pētījums Salacgrīvas novadā (dokumentu analīze, mērķgrupu pārstāvju intervijas, fokusa grupu intervijas, novērojuma pētījums, iedzīvotāju anketēšanas rezultātu analīze)

❖ **Integrētas attīstības stratēģijas koncepts:**

- - balstīts izpratnē par prioritārajām integratīvām problēmjomām,
- - problēmjomu savstarpējā sasaistē,
- - problēmjomu sasaistē ar ilgtspējības dimensijām
- - un šo saistību izvērtēšanu.

❖ Stratēģijas vīzijas, virsmērķa, mērķu prioritāšu un ilgtermiņa rīcības virzienu formulējumi, attīstāmās jomas un nevēlamās rīcības teritorijā

❖ Telpiskās attīstības perspektīvas un vadlīnijas telpiskajai plānošanai

❖ Stratēģijas elementos integrēta un uz IAP indikatoriem bāzēta uzraudzības un novērtēšanas sistēma

2015.gada 29.jūlijā Salacgrīvas novada dome pieņēma **Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2015.-2038.gadam**, kurā ir iestrādāta virkne no piedāvātajām nostādnēm.

2- Saulkrastu novads: Indikatoru sistēmas ieviešana un novērtējums

Kā kvantitatīvi aprakstīt ilgtspējīgas attīstības pārvaldības sekmes?

❖ Integrētās plānošanas paradigmas attīstīšana

❖ **Ilgspējīgas attīstības pārvaldības indikatora:**

- definīcija
- definīcijas apgabals
- īpašības
- informatīvā nodrošinājuma priekšnosacījumi.

❖ **IAP indikatoru sistēmu** veidošana

- - integrācija plānošanas procesā
- - sistēmas struktūras veidošana
- - horizontālā un vertikālā integrācija

❖ **Praktiskā IAP IS aprobācija**, balstoties uz agrāk izstrādāta/ieviesta projekta rezultātiem Saulkrastu novadā.

LABĀS PRAKSES PIEMĒRS.

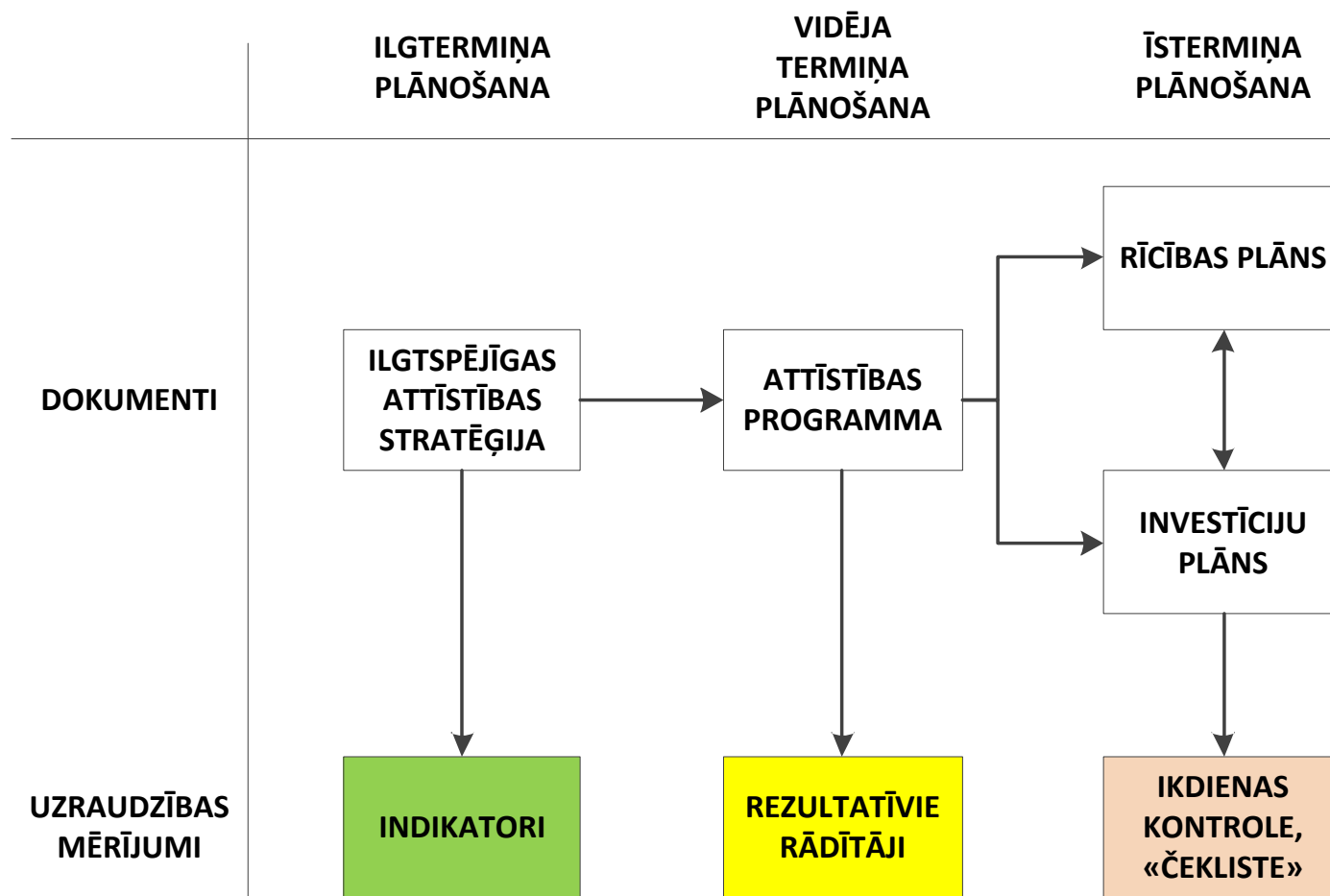
INDIKATORU SISTĒMA SAULKRASTU NOVADAM: 2013

Indikatoru grupa	Indikatoru skaits grupā	Indikatoru grupa	Indikatoru skaits grupā
I. Dabas vide D		III. Sociālā vide S	
D1. "Zaļā tīklojuma" stāvoklis	3	S1. Veselības aprūpes rādītāji	2
D2. Komunālās saimniecības faktiskās un potenciālās slodzes uz vidi	5	S2. Kultūrvides uzturēšana	4
D3. Gaisa kvalitāte un ietekme uz klimata pārmaiņām	4	S3. Sociālā nodrošināšana un sociālā drošība	3
D4. Virsmas ūdeņu kvalitāte, piekraste	2	S4. Izglītības darba rādītāji	3
D5. Zemes izmantošana attīstībai	2	S5. Sadzīves vides kvalitāte	4
D6. Dabas riski	2	IV. Pārvaldība un komunikācija P	
D7. Kopējie rādītāji	1	P1. Domes darbība	3
II. Ekonomiskā vide E		P2. Informācija un komunikācija	3
E1. Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji	1	P3. Nevalstiskā sektora darbība	2
E2. Pašvaldības ekonomika	2	V. Integrālie (stratēģiskie) indikatori I	
E3. Uzņēmējdarbība; darba devēji kopumā	3	I1. Iedzīvotāju skaits	1
E4. Satiksmes infrastruktūras attīstība	4	I2. Teritorijas galvenie indeksi	2
E5. Skultes ostas attīstība	3		
E6. Tūrisma attīstība un tūrisma vides pievilcība	6		

IAP INDIKATORU SISTĒMAS LIETIŠĶĀS KOMPONENTES

- Indikatoru **saraksts**, apstiprināts ar Domes lēmumu.
- Indikatoru sistēmas lietošanas **rokasgrāmata (un apmācība)**, ietverot:
 - vispārējus norādījumus indikatoru sistēmas lietošanai,
 - katra indikatora aprēķina metodiku, sagatavota atbilstoši noteiktai standartformai,
 - ilgtspējības novērtēšanas skalu,
 - prasības indikatoru ziņojumu sagatavošanai,
 - palīglīdzekļus informācijas pieprasījumu sagatavošanai.
- **Indikatoru ziņojumi**: pilnā atskaite un publiskais pārskats, “faktu lapa”.
- Ziņojums par indikatoru sistēmas rādījumiem: **ilgtspējības pārskats (2017)**.

NOVĒRTĒŠANAS ELEMENTI MUNICIPALĀS PĀRVALDĪBAS PLĀNOŠANAS SISTĒMĀ: monitoringa sistēmas attīstība

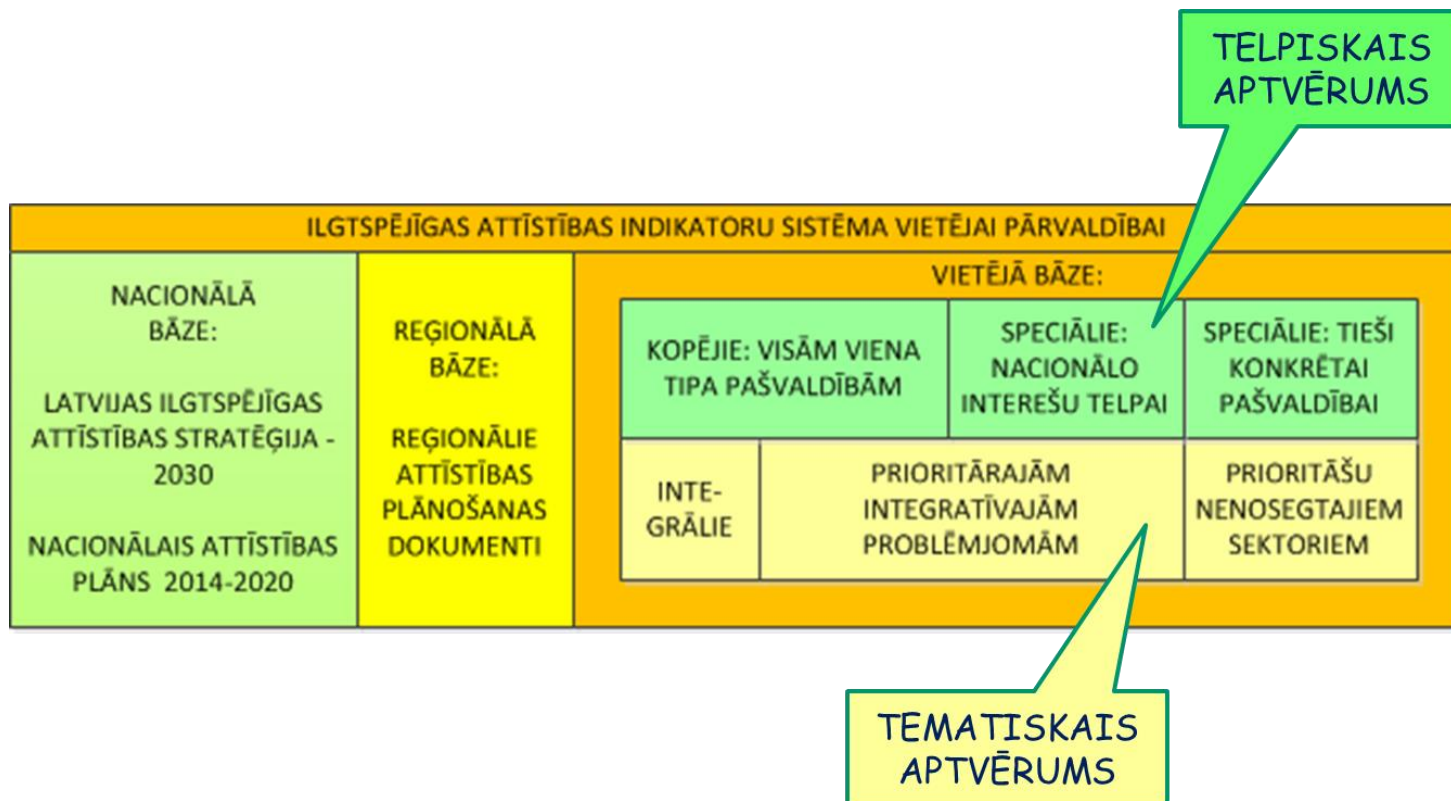
3- KOMPLEKSAIS MUNICIPALĀLAIS MONITORINGS: Salacgrīvas novads (ES BONUS projekts)

- ❖ Horizontāli un vertikāli integrēta indikatoru sistēma, ietverot parametrus, kas pārklājas ar rezultātiem rādītājiem.
- ❖ Plānošanas dokumentu rezultātīvo rādītāju sistēmas, ciktāl tās NEpārklājas ar indikatoriem.
- ❖ Darbības rādītāji
- ❖ Sabiedriskā monitoringa apakšsistēma

-
- ❖ Kopīga metodiskā bāze un ziņojumu sagatavošanas kārtība

4- KONCEPTS PAR NACIONĀLO INDIKATORU SISTĒMU TĪKLU

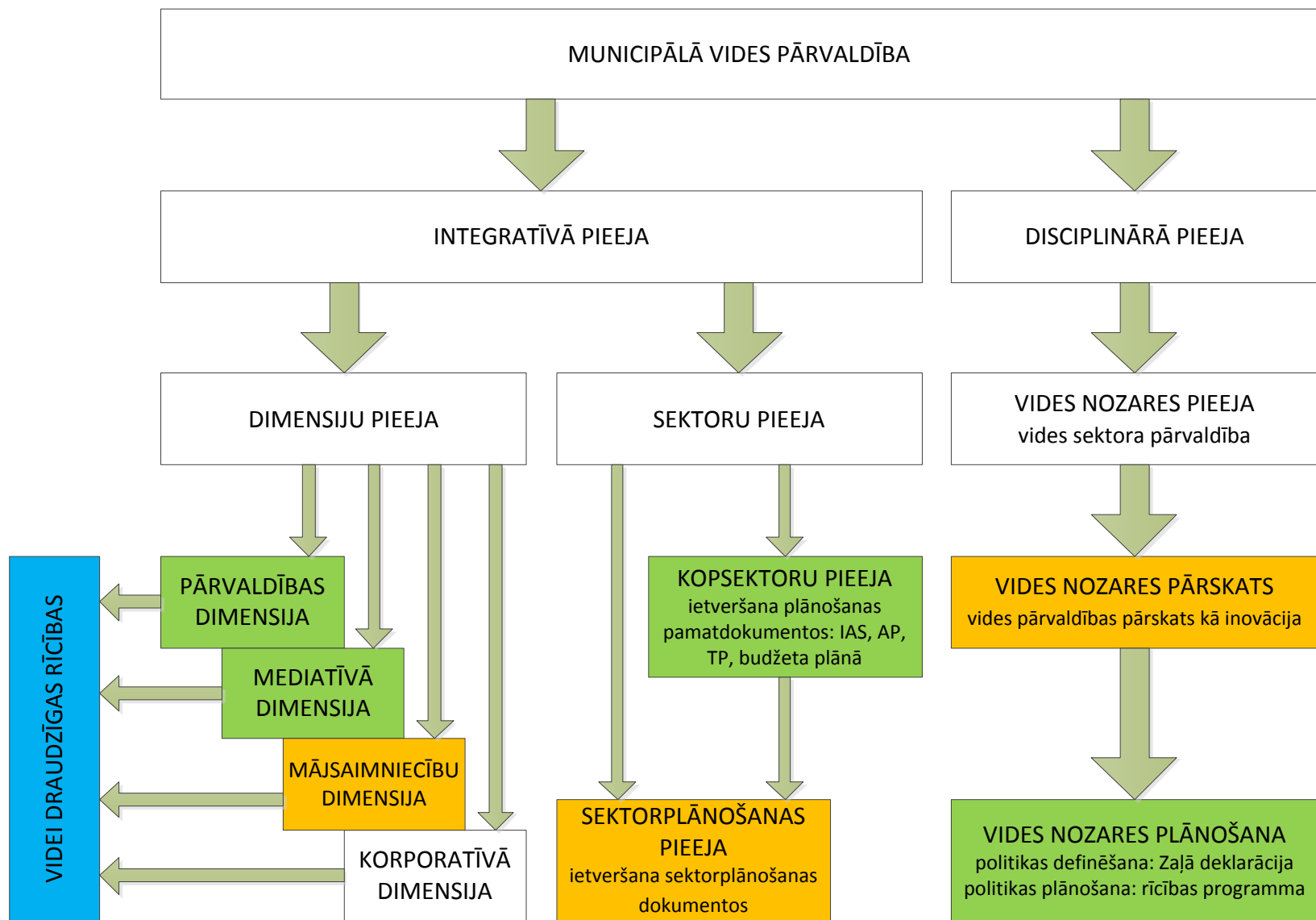

- ❖ Dažādu līmeņu plānošanas dokumentu indikatoru savstarpējā saistība un atspoguļojums vietēja līmeņa IAP novērtēšanā

NACIONĀLĀ INDIKATORU SISTĒMU TĪKLA PAMATELEMENTI

Plānošanas līmenis	Stratēģiskie	Nacionālo interešu teritoriju	Kopējie reģionālie	Kopējie lokālie	Speciālie
Valsts	X	X			X
Reģionālais	X	X	X		X
Municipālais: republikas pilsētas	X	X	X	X	X
Municipālais: novadi	X	X	X	X	X

5- KONCEPTSHĒMA VP NODROŠINĀŠANAI PAŠVALDĪBĀS

Valmieras pilsēta

IESPĒJAMĀ VIDES PĀRVALDĪBAS DOKUMENTU PAKETE: projekta piedāvājums nozariski-integratīvai VP attīstībai

- ❖ **Vides deklarācija** (pieņemta 2015.gadā): pamata politiskie uzstādījumi
- ❖ Priekšlikums **Vides pārvaldības pārskatam – koncepts pieņemts**
 - vides stāvoklis un slodzes uz vidi
 - vides pārvaldība Valmierā
- ❖ Priekšlikums **vides komunikācijas programmai – izstrādes procesā**
- ❖ Priekšlikums **vides pārvaldības monitoringam**
 - ❖ organizatoriskā daļa
 - parametru saraksti

VALMIERAS VIDES DEKLARĀCIJA

Šobrīd Valmieras vides deklarāciju ir parakstījuši

- 371 iedzīvotājs, t.sk. pilsētas Domes vadība/speciālisti,
 - AS «Valmieras stikla šķiedra»,
 - SIA «Valpro»,
 - SIA «ZAAO»
 - arī 4 Valmieras pilsētas kapitālsabiedrības,
- kā arī valsts institūcijas:
- Dabas aizsardzības pārvalde,
 - Valmieras Reģionālā vides pārvalde.

VALMIERAS PILSĒTAS VIDES DEKLARĀCIJA

Valmieras pilsētas vides deklarācija apliecina Valmieru kā zaļu pilsētu, kur rūpējas par tīru un sakārtotu pilsētvidi, dabas vērtību saglabāšanu un ietekmes uz apkārtni vidi mazināšanu, popularizē dabai un cilvēkam draudzīgu dzīvesveidu un kopumā veicina pilsētas ilgtspējīgu attīstību, līdzsvarojot ekonomiskās, sociālās, kultūras un dabas vides intereses.

Deklarācija ir atbildības uzņemšanās par vides saglabāšanu un veidošanu Valmieras pilsētā šodien un nākamajām paaudzēm.

Valmieras pilsētas pašvaldība nodrošinās labu vides pārvaldības praksi un, apstiprinot Valmieras pilsētas vides deklarāciju, apņemas:

NODROŠINĀT DABAS DAUDZVEIDĪBU UN MAZINĀT IETEKMI UZ VIDI

1. Nodrošināt dabas vērtību un īpaši aizsargājamo dabas objektu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un veicināt izpratni par to sniegto ekosistēmu pakalpojumu potenciālu;
2. Mazināt mehānisko transportlīdzekļu emisijas, veicinot videi draudzīgu transportlīdzekļu izmantošanu un pārvietošanos ar nemotorizētajiem transporta līdzekļiem, īpaši velosipēdiem, nodrošinot un attīstot tam piemērotu infrastruktūru;
3. Turpināt siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinošu projektu realizēšanu;
4. Pakāpeniski pāriet uz atjaunojamās enerģijas ražošanu un izmantošanu siltumapgādē;
5. Izskaut sadzīves atkritumu nonākšanu dabas teritorijās, veicināt sadzīves atkritumu apjoma samazināšanu, šķirošanu un nodošanu otrreizējai pārstrādei;
6. Sekmēt kvalitatīvu ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamību, nodrošinot labu dzeramā ūdens kvalitāti, notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu;

VEICINĀT SABIEDRĪBAS VIDES APZIŅU UN VIDEI DRAUDZĪGU RĪCĪBU

7. Izstrādāt un ieviest vides komunikācijas programmu, integrējot vides informāciju, izglītību, līdzdalību un videi draudzīgu rīcību visos pašvaldības darbības virzienos, vides un attīstības projektos;
8. Izmantojot pašvaldības iespējas, sadarbībā ar visām interešu grupām informēt, izglītēt un iesaistīt sabiedrību vides aizsardzības jautājumu risināšanā, kampaņās, vides sakopšanas un vides izglītības akcijās;
9. Sekmēt vides izglītību Valmieras pilsētas pašvaldības izglītības iestādēs;
10. Veicināt iedzīvotāju, katras mājsaimniecības un visas sabiedrības vides apziņu un rīcību, aicinot domāt, rīkoties videi draudzīgi, nodrošināt un sekmēt videi draudzīgu rīcību ikdienā mājās, skolā, darbavietās un publiskajā telpā;

NODROŠINĀT PILSĒTAS ILGTSPĒJĪGU ATTĪSTĪBU

11. Izstrādāt un ieviest vides pārvaldības sistēmu, integrējot un attīstot zaļās pilsētas pieeju pašvaldības plānošanas dokumentos un ikdienas darbā;
12. Nodrošināt ilgtspējīgas un veselīgas pilsētvides uzturēšanu un attīstību, tiecoties uz zaļās infrastruktūras un universālā dizaina principu iekļaušanu pilsētvidē;
13. Atbalstīt inovatīvas un videi draudzīgas uzņēmējdarbības un tehnoloģiju attīstību pilsētā, tostarp ekotehnoloģiju risinājumus;
14. Popularizēt videi draudzīgu tūrisma un veicināt ekotūrisma pakalpojumu attīstību.

Valmieras pilsētas pašvaldība apņemas veidot un veicināt interešu grupu sadarbību vides jomā pilsētā, apkārtnes novados, reģionā, valsts un starptautiskā mērogā.

Paldies par uzmanību !

KOPSAVILKUMS - II

❖ Vērtību-rīcību-slodžu mīļšakarību cikla kontekstā:

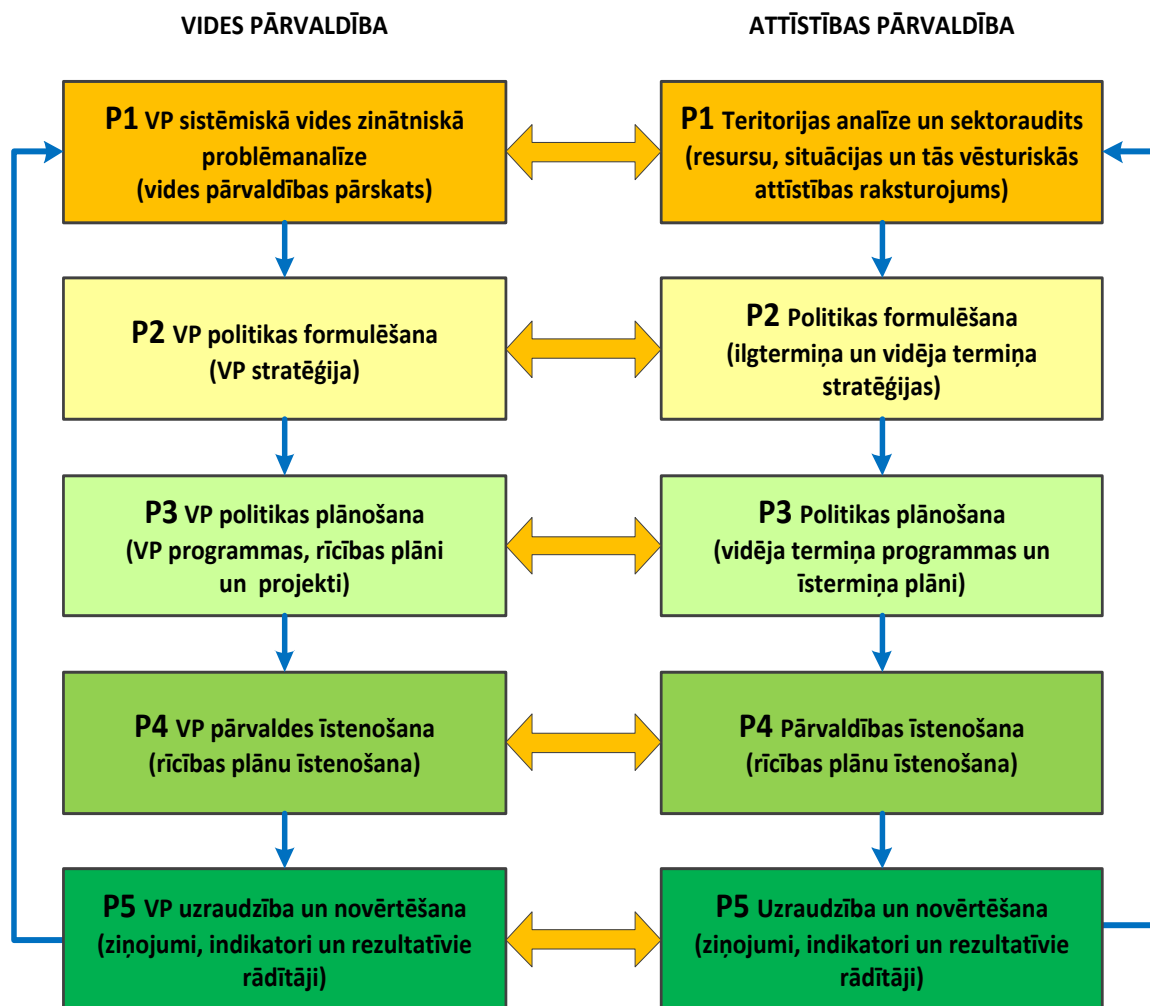
- pētījumu virsuzdevums –
gan attīstības, gan vides
pārvaldības ciklu

saturiskās

mijiedarbības izziņas

nodrošināšana.

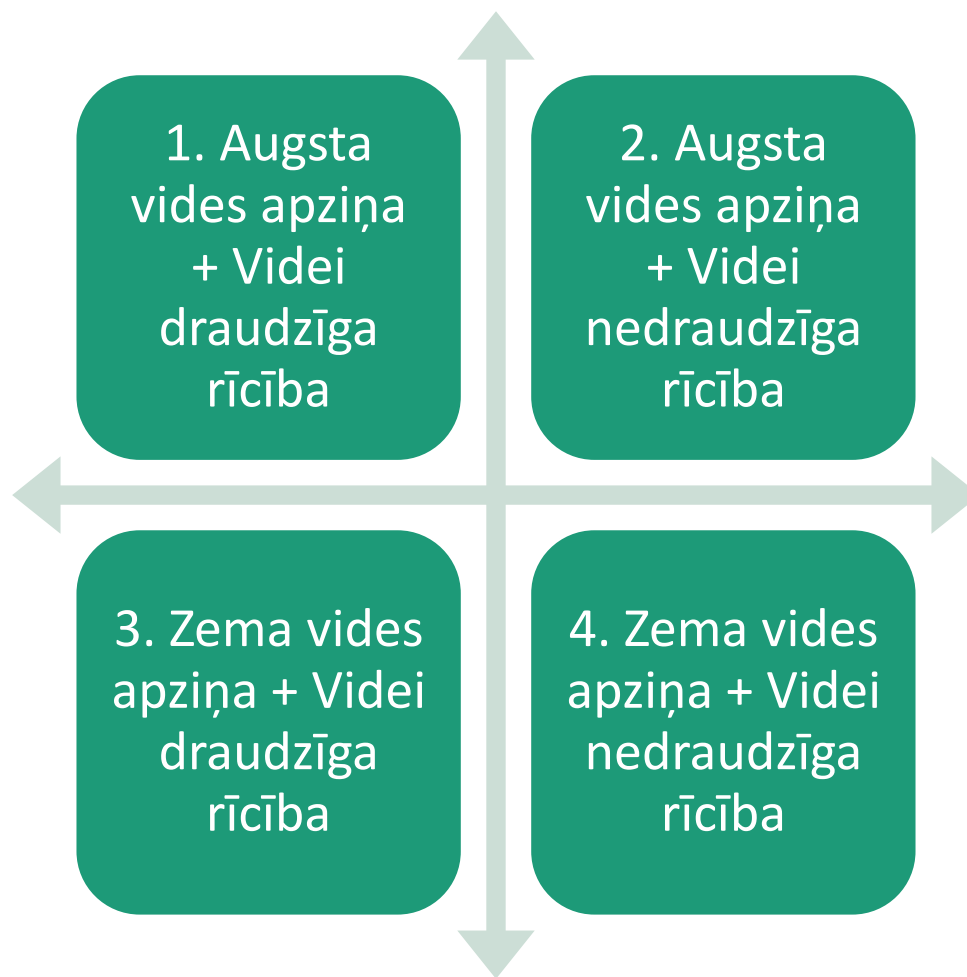
- pārvaldības
virsuzdevums - katrā
pārvaldības cikla posmā
ir nepieciešami **inovatīvi
risinājumi** vides un
attīstības pārvaldības
savstarpējās saistības
nodrošināšanai.

Videi draudzīga rīcība - I

- Latvijas mājsaimniecību patēriņa radītā oglekļa pēda (kg CO₂e uz cilvēku gadā), proti, vides slodze, aug un pārsniedz globāli pieejamos limitus. Lielākās vides slodzes veidojas transporta, mājokļa un pārtikas patēriņa sektoros.
- Vienlaikus lielākā daļa respondentu sevi uzskata par **videi draudzīgiem**, taču šī augstā vides apziņa **ne vienmēr īstenojas videi draudzīgā rīcībā** (Value-action gap).
- Neskatoties uz Latvijas sabiedrības nosacīti augsto vides apziņu un teorētisko gatavību rīkoties videi draudzīgi, pētījums parāda būtisku **vides apziņas un rīcību neatbilstību** – cilvēki vārdos ir gatavi rīkoties, bet darbības ne vienmēr seko šīm vēlmēm. Bez tam vērojama arī **rīcību – slodžu neatbilstība**, kad cilvēku izvēlētās VDR nespēj nodrošināt būtisku vides slodžu samazinājumu. Kā trešo neatbilstību varam minēt **vērtību – slodžu neatbilstību**, kad cilvēku zināšanas par vides slodzēm ne vienmēr ir pietiekoši motivējošas, lai nodrošinātu VDR. Tas ir skaidrojams ar dažādiem psiholoģiskajiem, sociālajiem un fiziskajiem šķēršļiem, kas traucē īstenot VDR. Lai šos šķēršļus pārvarētu ir jāīsteno mērķgrupu orientēta rīcībpolitika, kas ņem vērā uzvedības teorijas un attīsta stimulu sistēmu VDR nostiprināšanai cilvēku ikdienas praksēs.
- Klasteru analīze atklāj četras atšķirīgas patērētāju grupas, kurām raksturīgas atšķirīgas vajadzības, iespējas un spējas īstenot ilgtspējīgu patēriņu, kā arī atšķirīgas vides slodzes un to struktūra.

Vērtību – Rīcības grupas

Vide draudzīgas rīcības - II

- Motivācija aizsargāt vai uzlabot vidi reti ir primārā motivācija cilvēku VDR, bet var to pastiprināt.
- VDR bieži vien ir **motivētas nesaistīti ar vidi** - ar vēlmi ietaupīt naudu, uzlabot veselību, sakopt apkārtni, celt īpašuma vērtību vai iegūt apkārtējo atzinību.
- Informācija par videi draudzīgu dzīvesveidu, ir būtisks, taču nepietiekams faktors uzvedības maiņai un nepieciešama arī citu, komplementāru vides komunikācijas instrumentu attīstība.
- Videi draudzīgas rīcības pārvaldība jābalsta integrētā pieejā, kas nodrošina horizontālo un vertikālo integrāciju, integrētu rīcībpolitikas instrumentu lietojumu, kas selektīvi vērsts uz specifiskām mērķgrupām, un integrētiem indikatoriem, atgriezeniskās saites nodrošināšanai, ne tikai veicinot videi draudzīgu produktu pieejamību, bet, ņemot vērā sabiedrības neviendabību, katrai mērķgrupai sniedzot skaidrus signālus par nepieciešamajām izmaiņām patēriņa apjomā, struktūrā un uzvedībā un mainot makrovides faktorus, kas uztur un veicina neilgtspējīgu patēriņu.